

סוף מעשה

במחשבה תחילה

נקודת מחשבה מפרשת השבוע לחיי המעשה

לשדרג לפירסט קלאס

"זה בלתי נסבל", דיבר האיש בטון נזעם אל הדייל רגע לפני ההמראה. "הושבתם אותי ליד כושי. אני לא מסכים לשבת לידו אפילו עוד דקה!"

"אדוני", מחה הדייל, "לא מקובל עלינו להעליב כך את היושב לצידך. בכל מקרה, המקומות בטיסה אינם ניתנים לבחירה. המחשב הוא שקובע את סדר המושבים לפי סדר הזמנת הכרטיסים ואיננו יכולים לשלוט בכך".

"תעבירו אותי מקום", איבד הנוסע עשתונות והחל לצעוק.

חלק מהנוסעים ניגשו אל האיש וניסו להסביר לו שהוא מתנהג באופן חמור מאוד כלפי היושב לצידו שלא עשה לו מאומה. היו מהם שלא התאפקו והטיחו בו קריאות גנאי.

הנוסע הכעוס לא התרשם מאלה ואף לא מאלה. "תיגש ברגע זה אל הקברניט ותודיע לו שאני דורש לעבור מקום", הורה לדייל הנבוך מעשה בעל-בית.

"כל המקומות תפוסים, אדוני", התנצל הדייל. "אינני יכול להקים אנשים ממושבים בשבילך".

הנוסע סירב להשתכנע. עוד ועוד נוסעים התקרבו והאווירה התחממה. הדייל הזדרז לעבר הקברניט לשאול מה כדאי לעשות, וכשחזר אחרי שתי דקות השתרר שקט לשמע ההחלטה.

"יש מקום אחד פנוי במטוס כולו. במחלקה ראשונה. בדרך כלל איננו משדרגים סתם כך לקוח ששילם מחיר כרטיס רגיל למחלקה ראשונה. אולם הקברניט אמר שבהתחשב בנסיבות, יהיה זה שערורייתי ביותר להניח

"מהי דמוקרטיה?" שאל מוחמד הקטן את אביו.

"דמוקרטיה זה שכל אחד עושה מה שהוא רוצה. למשל אנחנו", הציג האב דוגמה אישית. "הגענו לצרפת ממדינה ערבית נחשלת, קיבלנו מהצרפתים חבילת סיוע נכבדה של דיור ומזון. אם עכשיו נגנוב כסף מאזרח צרפתי טוב, זו דמוקרטיה".

"אבל אבא", השתאה מוחמד, "אם דמוקרטיה זה שכל אחד עושה מה שהוא רוצה - ההוא שגנבנו ממנו כסף לא יצעק עלינו?"

"אם הוא ידע אולי הוא יצעק", מסכים האב. "אבל זו כבר גזענות..."

...

יש לבנים, יש שלום עולמי ומגדל-ענק מתחיל להיבנות.

המילים התמימות הללו גורמות להתערבות ישירה מצד הקב"ה: "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם..."

יש כאן אחדות, שפה משותפת ורצון זהה - אומר הקדוש ברוך הוא על דור הפלגה - "ועתה לא יבצר מהם כל

אשר יזמו לעשות". הם יכולים לעשות הכל!!!

שואל רבנו ניסים גאון בפירושו לתורה: מה כל הרעש? בסך הכל מגדל. באמת הם יוכלו לעשות הכל כשיהיה להם מגדל? ה-כ-ל?!

ואם באמת הייתה זו כפירה, מחדד הר"ן, למה הסתפק הקב"ה בבלבול שפתם ובפיזורם על פני תבל? מגיע להם עונש.

בין דמוקרטיה לגזענות

מה הסכנה במגדל בכל?

לעשות", זוהי רק ההתחלה. המגדל היווה סמל ללחץ החברתי האחיד שמתרחש כשכולם חיים בשלום במקום אחד. איש לא יעז למרוד במוסכמות...

...

העולם הצבוע בימינו ממחיש היטב מהו כוחה של השפעה חברתית. אמות מוסר פסולות מיוצרות השכם והערב בידי יפי-נפש שאינם נותנים לעובדות לבלבל אותם. גם כאשר מתרחשת גנבה מאזרח הגון, הם ימחו: גזענות...

מה עושים? אנחנו רק בני אדם.

נכון מאוד. וכאן אנחנו מגיעים לתגובה האלוקית לבוני המגדל: "ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ". כשהרשעים מפוזרים, הלחץ החברתי קטן ופוחת.

לא טוב לנו בנקודה א'? נחפש מקום אחר. נעבור ל'מחלקה ראשונה'.

נתנייד לחברה טובה יותר, איכותית יותר; כזו שגם בזמני קושי פרטיים תעזור לנו לא לרדת מהרף הרוחני שלנו ולו בגלל הטבע האנושי לא להיות שונה.

לנוסע הגון לשבת ליד אדם דוחה כל כך.

"אדוני", פנה הדייל אל הנוסע השחור שישב מושפל עד עמקי נפשו, "אתה מוזמן אישית על ידי הקברניט לעבור למחלקה ראשונה..."

אנשי דור הפלגה היו רשעים, מבאר הר"ן בדרשותיו, אבל לא טיפשים. הם לא באמת חשבו שיוכלו להגיע לשמים עם מגדל.

היום, עם מטוסים שטסים בגובה עשרה קילומטרים, וחלליות שיוצאות מהאטמוספירה - עדיין לא הגיעו בני האדם ל'שמים'. לא שייך למרוד בקב"ה בטיפוס והעפלה לגובה.

משהו אחר הסתתר כאן מאחורי המגדל.

הם רצו לאחד את כל בני האדם למקום אחד, בודעם שהלחץ החברתי כל כך חזק, עד שאיש לא יעז לעבוד את הקב"ה וכולם יוכרחו לעבוד אלילים. לא שייך לנהוג אחרת מכל העולם!

בהמשך הגיע אברהם וניפץ את תקרת הזכוכית. אך כשהמגדל החל לטפס לגובה, אומרת התורה "וזה החילם

הפרד נא מעלי

"כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה" (ט, ג)

את זו דרש מגיד המישרים בפרשבורג, הגאון רבי פייש פישמן:

לאדם הראשון אסר הקב"ה לאכול את בעלי החיים. שכן הבהמה רוצה אף היא לחיות, בדיוק כמו האדם. מאחר ולא עשה האדם שום דבר שיצדיק את עליונותו על פני בעלי החיים, נאסר האדם באכילתם.

רק לאחר ששהה נח בתיבה במשך י"ב חודש, וטרחו הוא ובניו בהצלת כל בעלי החיים עלי אדמות, בהאכלתם ובדאגה אינסופית להם - זכו בשל כך "ומוראכם וחיתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים ובכל אשר תרמוש האדמה".

בני בניו של נח, דהיינו כל בני האדם, זכו בזכות זו, לאכול את בשרן של חיות השדה, שכן הצלת החיות נזקפת לזכות אביהם והם יורשיו.

אלא שהיו בעלי חיים שלא חטאו במבול ולא לקו בו: הדגים. אכן, אמר רבי פייש, כנגדם דייק הפסוק "ובכל דגי הים בידכם ניתנו", במתנה, על אף שלא טרחתם בהם...

"בעצם היום הזה בא נח... וכל הבהמה למינה" (ז, יג-יד)

אחד הדרשנים שדרש בפרשת נח, הציב לפני הציבור שאלה:

בזמן המבול הרי נכנסו כל בעלי החיים אל התיבה. יוצא שגר זאב עם כבש ונמר רבץ עם גדי, ולא הזיקו זה לזה.

אם כן אפוא, מה יהיה החידוש הגדול בזמן ביאת משיח צדקנו שאז יחיו כל הבריות ובעלי החיים בשלום זה לצד זה?

התירוץ הוא - הטעים הדרשן - שבזמן המבול הייתה סכנה קיומית רבה בעולם. כל בעלי החיים ידעו שאם ברצונם להינצל הם מוכרחים להיכנס לתיבה. ולא די בכך שייכנסו לתיבה, אלא שאנוסים הם להתגבר על טבעם ולכבוש את תאוותם, עד שיסתיים המבול ויצאו מן התיבה.

אמנם כאשר יצאו מן התיבה - שבו לטבעם הטורף.

לא כן יהיה בימות המשיח, או אז יהיה שלום בעולם והרחבת הדעת גדולה. שום סכנה לא תרחף על הבריות.

כאשר אז יכבשו בעלי החיים את טבעם ויחיו זה לצד זה בשלום - תהיה זו מעלה גדולה שאין כדוגמתה...

{ במחשבה שנייה }

נמשל פנהמות

ראש הישיבה, הגאון רבי נפתלי טרופ, קיבלו הבחורים עצה מסוימת שלאחר שיישמו אותה - נעתר ה'חפץ חיים' להותירם ללמוד בישיבתו.

• • •

על שאלתו המפורסמת של רש"י "הרבה רווח והצלה לפניו ולמה הטריחו בבניין זה?" משיב ה'מנחה בלולה' תשובה נוספת: ציווי של הקדוש ברוך הוא לנח לעסוק בבניין התיבה במשך שנים ארוכות ולהכין ולאגור מזון לכל בעלי החיים, נועד בעיקר כדי לרמוז לנח שיתפלל על בני דורו שיינצלו. לבקש עליהם רחמים.

במילים "והיה לך ולהם לאכלה", מותחת התורה ביקורת על נח. מפני מה לא השכלת להתבונן בכל העסק הגדול הזה שסביב הכנת התיבה ואגירת המזון כדי להבין שמשוהו גדול מתרחש פה?

ביקורת זו, מופנית לכל בן אנוש: מכל דבר בעולם ניתן ללמוד מוסר השכל. אבל לא מכולם ניתן לתבוע דרגה כזו שמכל פרט קטן יוכל לתת את לבו להתבונן, להבין ולהשכיל.

אולם כאשר מתרחשים דברים גדולים ושינויים מופלגים, דברים החורגים מגדר הרגיל ועדיין האדם אינו עוצר לתהות מה זה ועל זה, להתבונן, להפיק לקחים ולהשכיל - "כמעט השווהו לבהמה"...

כאשר הגיעו אל הכהן הגדול מאחיו, תמה מיד לעומתם: "כיצד יכולתם לצעוד בצום שעות ארוכות בחום שכזה?"

הבחורים הודו על האמת וסיפרו שלא הייתה להם ברירה ובאמצע הדרך אכן נאלצו לשתות.

"על עצם השתייה בצום - לא אתווכח עמכם", השיב ה'חפץ חיים'. "בני ישיבה אתם ובוודאי הפעלתם שיקול דעת כאשר החלטתם שאתם זקוקים

כאשר הגיעו אל הכהן הגדול מאחיו, תמה מיד לעומתם: "כיצד יכולתם לצעוד בצום שעות ארוכות בחום שכזה?"

לשתות. אולם העובדה שלא לקחתם בחשבון נתון מתבקש שצעידה של מספר שעות ביום צום חם תגרום לכם להזדקק כנראה לשתיה - מראה על חוסר יראת שמים!

"בחורים שחסרים ביראת שמים", סיים ה'חפץ חיים' בהחלטיות, "אינני מוכן להחזיק בישיבתך..."

החלטתו של ה'חפץ חיים' הייתה נחושה והבחורים לא הצליחו לשנות אותה. רק לאחר שהתחננו בפני

"ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל... והיה לך ולהם לאכלה" (ו, כא)

לאורך הפסוקים העוסקים בתיבת נח, אנו מוצאים הבדלה ברורה וחלוקה שאין מקום לטעות בה.

לדוגמה: "ובאת אל התיבה אתה ובניך", עזרת גברים, "ואשתך ונשי בניך", עזרת נשים. רק לאחר מכן נמנים בעלי החיים - "ומכל החי... תביא אל התיבה להחיות איתך".

בהמשך "ויבוא נח ובניו", שוב חלוקה בין המינים, "ואשתו ונשי בניו". וכמובן שוב בעלי החיים בנפרד. וגם לגבי היציאה מן התיבה הסדר מעט שונה אך עדיין החלוקה ברורה.

כשמגיעים לאוכל - כולם נדחפים לאותה צלחת. "והיה לך ולהם לאכלה".

בספר 'מנחה בלולה' לגאון רבי אברהם רפפורט, דייק מפסוק זה שהתורה כמעט השוותה את נח לבהמות ולחיות שבתיה. ובלשונו: "כמעט השווהו לבהמה".

• • •

באחת השנים שהה הגאון רבי ישראל מאיר הכהן מראדין בכפר נופש שהיה מרחק שעות הליכה מראדין.

בהגיע יום י"ז בתמוז החליטו מספר בחורים מיישיבת ראדין לנצל את הצום כדי לצעוד אל ה'חפץ חיים' ולהתבשר מנועם אמריו.

הצעידה הארוכה במשך שעות מספר כחום היום, התישה את הבחורים והם החליטו לשבור את הצום מחשש לפיקוח נפש ולשתות מים.

חֲשׁוּבָה לְטוֹבָה

פנינים מפרד"ס התורה

הכניסה לפרדס: "כי אותך ראיתי צדיק לפני" (ז, א)

סיפר הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א: ילד קטן הגיע אל דודי הגאון בעל 'חזון איש' ושאל אותו בתמימות: "האם אתה צדיק?"

נהנה ה'חזון איש' מן הפנייה התמימה וענה בבדיחות: "לאנגער צדיק" (צדיק סופית)...

הילד לא הרפה וחקר: "האם אתה מל"ו צדיקים?"

השיב ה'חזון איש' בבת שחוק: "אני מהל"ז"...

פשט: "ולא ייכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול לשחת כל בשר" (ט, יא)

כפל לשון לכאורה יש כאן, שכן לאחר שנשבע הקב"ה "ולא ייכרת בשר עוד ממי המבול", מה טעם יש להוסיף "ולא יהיה עוד מבול לשחת כל בשר"?

בספר 'שפתי כהן' לגה"ק רבי מרדכי כהן מתלמיד האר"י הקדוש, מבאר: שני פרטים מבוארים בשבועתו של הקב"ה.

א. שלא יביא הקב"ה מבול של מים לעולם וגם לא מבול דומה שיכלה את העולם, וזה אומרו "ולא ייכרת עוד בשר ממי המבול".

ב. לבד מכך ישנה שבועה שלא יהיה מבול נוסף אפילו אם לא ייכרת יישובו של עולם אלא רק ישחית אותו. והוא אומרו "ולא יהיה עוד מבול לשחת כל בשר"...

רמז: "קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם" (ו, יג)

ישנם אנשים שכאשר מגיעים לבקש מהם צדקה הם מתנצלים שהמצב אינו טוב בכלל. העסקים לאחרונה לא מזהירים וההוצאות מרובות.

אולם כאשר מגיעים אותם אנשים לביתם, מצבם נראה איתן ויציב. הבית מואר באור יקרות, התנור מוסק בעצים למכביר, השולחנות ערוכים בבשר ודגים וכל מטעמים והבגדים הכי חדשים עטויים לגופם.

בספר 'מאיר עיני ישרים' הביא לבאר בכך רמז הפסוק: כאשר מבקשים מאותם אנשים מעות לצדקה, הם מספרים שהמצב הכלכלי קשה מאוד - "קץ כל בשר בא לפני".

אולם כאשר מגיעים אל ביתם, מגלים תמונה שונה לחלוטין: "כי מלאה הארץ חמס מפניהם", בתוך הבית פנימה ישנן ארוחות שחיתות ומנעמי החיים מלוא חופניים...

דרש: "נבקעו מעיינות תהום רבה" (ז, יא)

"תהום רבה - מידה כנגד מידה. הם חטאו ב'רבה רעת האדם' ולקו ב'תהום רבה'" (רש"י).

מה מידה כנגד מידה יש כאן? לכאורה זה נראה יותר כמו 'גזירה שווה'.

ביאר הגאון רבי יהושע בוקסבוים מגאלאנטא הי"ד, בספר 'אור פני יהושע': כאשר שמים חול בתוך מים, כל עוד המים מרובים מהחול - הטבע הוא שהחול שוקע והמים צפים. מכיון שהעולם הוא גגול,

מוכרח להיות שבכל מקום שיחפרו מספיק עמוק באדמה - יצאו מי התהום החוצה.

לפי החשבון הזה, אם הארץ היא חול והמים תחתיה בכל מקום, כיצד קורה הדבר שהאדמה צפה מעל המים ולא שוקעת לתוכם? זהו נס מיוחד שלא על פי דרך הטבע, ועל כך אנחנו מברכים "רוקע הארץ על המים".

כאשר טענו בפני דור המבול מפני מה חטאו, השיבו בטענת "רבה רעת האדם" - היצר הרע מתגבר עלינו ואין בנו כוח בדרך הטבע לכבוש אותו. לכן מידה כנגד מידה הראה להם הקב"ה כיצד אמור להיות בדרך הטבע כאשר "מעיינות תהום רבה" אינם מרוסנים בדרך נס...

סוד: "ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום" (ז, יב)

בטעם הדבר מפני מה נגזרו דווקא ארבעים יממות של גשם, מביא הגאון רבי יעקב חיים, בנו של ה'בן איש חי', בספרו 'ציצים ופרחים':

ארבעה עולמות ישנם: עשייה, יצירה, בריאה, אצילות. כל עולם מתוך עולמות אלו כלול מעשר ספירות הקדושה.

כיון שפגמו בני דור המבול בחטאיהם בארבעת העולמות אשר כל אחד מהם כלול מעשר ספירות, נגזרו עליהם דווקא ארבעים יממות של גשם.